

СУШКО ВЯЧЕСЛАВ ВІКТОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, кандидат медичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-СЕКСОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ У СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ

Судово-сексологічна експертиза в судовому засіданні здійснюється безпосередньо в процесі судового діловодства. Для її проведення запрошується експерт судовий сексолог, або ж – в залежності від обставин справи – комісія, що складається з двох і більше фахівців. Комісія може включати в себе експертів-сексологів, експертів-психіатрів, судових-неврологів та судових-психологів. Судовий сексолог (або експертна комісія) вивчає матеріали справи перед початком засідання і проводить ознайомлення з особистістю обстежуваного особи безпосередньо в ході судових засідань. Після проведення аналізу, експерт (комісія експертів) представляє суду висновок у письмовому вигляді. Експерт озвучує свій висновок в суді, а також відповідає на питання, що виникли за даними висновку у суді чи представників сторін. Судовий сексолог, який здійснив дослідження, може давати роз'яснення щодо зроблених ним висновків. У разі комісійної сексологічної експертизи в судовому засіданні можуть бути опитано кілька експертів судових сексологів. Якщо всі експерти у складі комісії сходяться у своїх висновках подається єдиний експертний висновок. Якщо ж фахівці мають різні точки зору на стан обстежуваного, то подається кілька експертних висновків, і тоді кожен фахівець буде коментувати свою позицію за запитом суду або представників сторін.

Якщо експерт судовий сексолог або комісія експертів не може дати компетентний і вичерпний висновок на підставі отриманих матеріалів справи в ході судового засідання, то за рекомендацією експерта призначається амбулаторна судово сексологічна експертиза або стаціонарна сексологічна експертиза.

Висновок судового сексолога не можуть замінити інші належні засоби доказування і тому виникає дійсна необхідність у спеціальних знаннях для роз'яснення фактичних даних, що входять до предмета доказування.

Необхідність у проведенні сексологічної експертизи в судовому засіданні виникає у різних випадках, як правило, пов'язаних з необхідністю оперативного складання компетентного висновку про стан одного з фігурантів справи. Найбільш часто даний вид дослідження призначається якщо в ході судового засідання несподівано виникли сумніви в ставевих перевагах і потягах одного з фігурантів справи, який раніше не проходив сексологічної експертизи, також вона проводиться щодо осіб, які вже пройшли судову сексологічну експертизу, і виданий висновок судових сексологів ставиться під сумнів судом або однієї зі сторін. Дослідження в судовому засіданні призначається за

рекомендацією експертної комісії. Експертна комісія може скласти компетентну думку про стан обстежуваної особи в певний момент часу на підставі опитування свідків під час судового засідання. Неприпустимим є призначення судово-сексологічної експертизи для розв'язання питань, які не входять до предмета доказування у справі.

Особливу увагу необхідно приділяти питанням, які виносяться для роз'яснення експерта судового сексолога. Так, вони повинні бути максимально конкретними й формулюватися в логічній послідовності. Учасники судового процесу мають право пропонувати суду питання, які повинні бути роз'яснені експертом судовим сексологом. При складанні їх переліку необхідно враховувати Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судово-сексологічних експертиз.

Цілі і завдання сексологічної експертизи – визначення статевого розвитку і статевого дозрівання неповнолітніх, встановленню раннього статевого дозрівання у дітей – акселерація, виявлення психосексуальних відхилень у дорослих або неповнолітніх, визначення можливості здійснення статевого акту (розв'язання даного питання, як правило, вимагає залучення лікаря-уролога (для чоловіків), або лікаря акушера-гінеколога (для жінок), лікаря-ендокринолога та інших спеціалістів), визначення статевих переваг і потягів (наприклад, лесбійство й ін.), встановлення сексологічної та психосексуальної сумісності подружжя, оцінка об'єктивності, наукової обґрунтованості й правильності постановки діагнозу пацієнту, при наявності патології психосексуальної сфери, оцінка своєчасності, повноти, об'єктивності і правильності проведеного сексологічного лікування, оцінка об'єктивності та наукової обґрунтованості раніше проведених сексологічних і комплексних психолого-сексолого-психіатричних експертиз, комплексне розв'язання питань при проведенні експертизи порно матеріалів, комплексне розв'язання питань при проведенні психолого-сексолого-психіатричної експертизи, рецензування сексологічних експертиз і досліджень

Судово-сексологічна експертиза – це один з видів медичних експертиз, при проведенні якої встановлюється наявність або відсутність патології в розвитку психосексуальної сфери людини, особливості сексуального розвитку, статевого потягу, статевої ролі і статевої ідентичності і ідентифікації, можливість здійснення статевого акту, а також вирішуються інші питання, що потребують спеціальних знань в області сексології і сексопатології.

Судово-сексологічна експертиза проводиться не тільки в рамках комплексних психолого-сексолого-психіатричних експертиз або психолого-сексологічних експертиз при злочинах проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, але і при комплексній експертизі порно матеріалів, а також, при експертизі надання сексуальних послуг.

При проведенні судово-сексологічних експертиз, в більшості випадків застосовується комплексний чи комісійний підхід, з залученням не тільки судових сексологів, а також психологів, психіатрів, лікарів клінічних спеціальностей, судмедекспертів.

Судова сексологічна експертиза найчастіше проводиться у кримінальних та адміністративних справах. Незалежна сексологічна

експертиза у цивільних справах або в порядку досудового врегулювання проводиться досить рідко, і в основному це стосується якості наданої сексологічної допомоги.

Сексологічна експертиза відноситься до відносно нових видів незалежних медичних експертиз. Однорідна сексологічна експертиза проводиться відносно осіб, у яких передбачається або є явні патологічні відхилення в психосексуальній сфері, статевому розвитку, при наявності патології статевих потягів. При цьому більшу частину сексологічних експертиз складають комплексні психолого-сексологічні, сексолого-психіатричні та психолого-сексолого-психіатричні експертизи. Найбільшого поширення судові сексологічні експертизи отримали при розгляді кримінальних справ проти статевої недоторканності і статевої свободи особистості.

Особливо важливо проведення судово-сексологічної експертизи при статевих злочинах (зґвалтування, розпусні дії, дії сексуального характеру) проти дітей і неповнолітніх. Судово-сексологічна експертиза у цивільних справах проводиться для оцінки якості й виявлення дефектів сексологічної допомоги.

Судово-сексологічна експертиза в судовому засіданні проводиться за певними правилами. На першому етапі, ще до початку засідань, експерти знайомляться з матеріалами справи. Якщо стосовно обстежуваної особи раніше вже проводилася сексологічна експертиза, фахівець в обов'язковому порядку вивчає її результати. Також для розгляду можуть бути представлені відомості з особової справи обстежуваного громадянина, що містять інформацію про його поведінку в слідчому ізоляторі, яка може сприяти швидкому формуванню експертної думки.

Після ретельного аналізу наявних даних, експерт судовий сексолог підключається до судового засідання, протягом якого уважно спостерігає за поведінкою обстежуваної особи, фіксує вчинки і поведінкові акти, аналізує отриману під час спостереження інформацію і класифікує її як ту, що підтверджує раніше виданий висновок, так і ту що його спростовує. З дозволу суду експерт може ставити питання, як обстежуваному громадянину, так і іншим фігурантам справи. Питання повинні бути зрозумілими для адресата і суду. Якщо відповіді фігурантів справи не збігаються з даними ними попередньо відповідями на ті ж питання, експерт в обов'язковому порядку звертає увагу суду на факт розбіжності.

На підставі отриманих даних експерт судовий сексолог виносить рішення про стан особи, що проходить огляд також він зачитує свій висновок і відповідає на можливі запитання з боку суду або представників сторін. Якщо ж складання висновку не представляється можливим, експерт відмовляється від дачі висновку і може порекомендувати призначення інших видів сексологічної експертизи.

При проведенні сексологічної експертизи в судовому засіданні велике значення має аргументація сформульованих фахівцем висновків, а також професійний досвід і компетенція судового експерта сексолога.

Ключові слова: судово-сексологічна експертиза, судові засідання, призначення, проведення, судовий експерт сексолог.

Ключевые слова: судебно-сексологическая экспертиза, судебное заседание, назначение, проведение, судебный эксперт сексолог.

Key words: forensic sexological examination, court session, appointment, conduct, forensic expert sexologist.

ДИНТУ ВАЛЕРІЯ АРКАДІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОБСТАНОВКА ЗЛОЧИНУ ЯК ОБ'ЄКТ ПІЗНАННЯ

Пізнання як діяльність реалізується за допомогою системи пізнавальних засобів: чуттєвого спостереження; повсякденної практики; експерименту; моделі; математичного апарату; методологічної основи [1, с. 177].

Пізнання події злочину є складною розумовою діяльністю, що натикається на певні труднощі, які пов'язані з опосередкованістю пізнання подій минулого крізь призму результатів відображення обставин злочину в навколишньому середовищі.

У ході розслідування пізнання кожної обстановки злочину можна розглядати як частину кінцевого завдання пов'язаного з встановленням предмету доказування, а також як опосередкованим завданням вирішення якого сприяє з'ясуванню інших обставин злочину. Матеріальна обстановка – це обстановка злочину з якою слідчий стикається, в першу чергу, і, яка дає йому змогу висунути версії про спосіб злочину, поведінку злочинця та інші обставини. Разом з тим, пізнання обстановки злочину є складним завданням, оскільки не завжди всі її елементи очевидні, особливо щодо яких злочинець вчинив заходи інсценування та спотворення дійсної обставини події. Тому обстановка злочину у всіх її формах продовжує досліджуватися протягом усього розслідування.

На основі узагальнення поглядів вчених-криміналістів [2, с.100; 3, с. 173; 4, с. 90 та ін.] можна стверджувати, що пізнавальна діяльність слідчого стосовно сутності і обставин злочину, зокрема, його обстановки має певні особливості, які відрізняють її серед інших видів пізнання:

по-перше, пізнавальна діяльність слідчого, як правило носить ретроспективний характер, тобто має на меті відтворення події, що відбулась у минулому на підставі інформації, яка у зашифрованому вигляді наявна в обстановці злочину; однак слід відмітити, що пізнання обстановки злочину, також надає можливість для прогнозування подальшого розвитку подій, коли її дослідження проводиться у рамках розслідування повторності злочину. Тоді інформація про типову обстановку злочину, в якій злочинець підготовлює, вчиняє та приховує злочин надає можливість прогнозувати подальші його дії та умови в яких він їх буде реалізовувати;